

játékkal dolgozni? Pedig mesét mondanak a gyerekeknek. Annyira természetes lenne, hogy a mesét el is játsszuk. Miért nincs ez a fajta dramatikus tevékenység annyira erősen jelen az óvónők munkájában? Alnaiv a kérdés, bevallom, mert van ennek a problémának olyan megközelítése, amit én is ismerek, például a dramaturgiai vonzat: van-e elég tudásuk hozzá?

– Ez egy másik műfaj. Ezt is meg kell tanulni: fel kell készíteni az óvónőket sok-sok példával, sok-sok gyakorlattal. Inkább ne csinálják, mintha rosszul teszik, mert többet lehet ártani vele! Láttam olyan feldolgozásokat, amikor halálosan komoly témákat felületesen, felszínesen, sablonosan, brahira véve játszottak el. A mese nagyon sok mindent elvisel, de amit egyszer valaki (hallás útján) csodálatosan megért, azt ne tegyük tönkre hozzá nem értéssel. A megírt mesék előkészítése még könnyebb, de a dramatizáláshoz dramaturgiai ismeretek szükségesek.

– *Valószínűleg egyetértünk abban, hogy lépcsőzni kell a képzést, és a képzés első lépcsőjében meg kell ismertetni a drámatanfolyamok hallgatóit a gyakorlatokkal, amelyek biztonságosabban kezelhető tudást jelentenek...*

– S amikor valaki ebben már magabiztosan eligazodik, akkor már van valami, amiről úgy tudja, hogy tudja...

– *Talán nem lényegtelen az sem, hogy a gyakorlatok olyan munkát jelentenek, melynek során a vezető mondja a szabályokat, ő a szabályok tudója, és mintha ezzel ellentétes tevékenységet igényelnének a dramatikus játékok, ahol nagyon szabad a rendszer, s a pillanatnak megfelelően kell improvizálni...*

– Itt van a bűvös szó: rengeteg improvizációs játékot kell játszani! A felnőttképzésben is minél többet kell improvizáltatni, ott is erre tenném a legerősebb hangsúlyt. Minél többet improvizáltak egy csoporttal, annál hamarabb és könnyebben jutnak el a teljes drámaórákig. Azt mondják a kollégáim, hogy a mindennapi életükben is észreveszik, hogy jó hatással van rájuk az improvizáció. Nagyon fontos, hogy alkalmassá tegyük a pedagógust arra, hogy az legyen, aminek lennie kell.

– *„Alkalmassá tegyük a pedagógust arra, hogy az legyen, aminek lennie kell”...*

– Lehet, hogy nem hangzik jól... Goethe szebben mondta: „Ha az embert olyannak vesszük amilyen, tulajdonképpen rosszabbá tesszük, de ha olyanná vesszük, amilyennek lennie kell, akkor azzá tesszük őt, amivé lehetne.” De végül is mi a különbség a pedagógus és drámapedagógus között? Tulajdonképpen tragédia, ha van különbség! Felkészülésben, tudásban igen, de *személyiségben* nem! Én mindig azt mondom, hogyha tudsz tanítani, ha hiteles ember vagy, ha a gyerek tudja, hogy megbízhat benned, ha ismered a szakmádat, akkor te lemehetsz ugatni, játszatsz bármit, amit akarsz, mert a gyerek azt mondja, hogy „a Józsi bácsi isteni matektanár, s ha tudnátok, hogy tud vicsorítani mint farkas”. De aki nem tud tanítani, csak ugatni tud, az ássa el magát!

Dráma-retró

Drámajáték óvodásoknak, 2001

A három kismalac és a farkas

Lipták Ildikó²

Fókusz: szülőktől való részleges függetlenedés (pl. az óvodába kerüléssel)

Tanulási területek: (építési) anyagok tanulmányozása, a ház; szülő-gyerek kapcsolat, a család; érzékelés tapintás útján

Nevelési cél: Annak megértése, hogy a szülőktől való részleges függetlenedés az élet természetes része, és a szülőnek is nehéz, épp úgy, mint a gyerekeknek.

---

² I.m. 63-67. o.

Szükséges eszközök: természetes alapú anyagok: szalma, fa, agyag, téglá stb.; egy színes lepel, szembekötő kendő

Csoport: 4-5 éves gyerekek

Sok településen jellemző, hogy a gyerekek jó része nem hároméves korban kerül óvodába. Akinek kisebb testvérrel otthon van, vagy munkanélküli valamelyik szülője, azt – hely- vagy szakemberhiány miatt – nem is szabad fölvenni. Ahol több ilyen gyerek van (vagy az óvodába kerülés óta nem oldódott meg a szülőkről való részleges leválás), azoknak ajánljuk az alábbi játékot.

Bemelegítés

A csoport állapotától függően ajánlható néhány mozgásos bemelegítő, illetve feszültségoldó gyakorlat. Ezeket nem részletezem, feltehetően minden csoportnak megvan erre a maga gyakorlata – ha nincs, lásd az ide vonatkozó szakirodalmat!

Előkészítés

A játékvezető egy lepellet letakart kupac köré invitálja a gyerekeket, a lepel alatt olyan természetes alapanyagú tárgyak találhatók, melyeket házépítés során szokás használni. Elmondja, hogy olyan holmikát rejt a takaró, melyek e játékban fontos, értékes dolgok lesznek. Leveszi a leplet és mindenkinek lehetőséget teremt arra, hogy megnézzze, megérintse a tárgyakat.

Beszélgethetünk arról, hogy mire valók, melyiknek mi a neve, felsorolhatunk róluk néhány tulajdonságot.

Ezután egy érzékelésfejlesztő játékot ajánlunk a gyerekeknek: valakinek bekötjük a szemét, s a kiválasztott vagy kezébe adott tárgyról próbáljon meg tulajdonságokat megállapítani! (Pl. hűvös, kemény, kicsi, nagy, éles, hegyes stb.) Aki bekötött szemmel is tudja, megmondhatja az anyag nevét. Ha nehezen megy, a „látó” gyerekek segíthetnek azzal, hogy megmondják, mire való, vagy további jellemzőket sorolnak.

Kisebb gyerekeknél vagy kevésbé fegyelmezett csoportnál, ahol nem várható el, hogy csendben figyeljék a másikat, a gyerekek a kupac köré hasalva beryúlhatnak a takaró alá és a szót gyakrabban egymásnak adva mondhatják el, milyen tárgyat fognak.

Amikor minden tárgy szerepelt, akkor nézzük is meg őket! Közben beszéljünk arról, hogy melyik található meg a természetben, melyiket készítik gyárakban, üzemekben!

Kontextusépítés

Narráció:

„Hol volt, hol nem volt, volt egyszer tíz (tizenkettő, tizenöt stb.) kismalac, mind testvérek. Az erdőben éltek az édesanyjukkal. A kismalacok nap mint nap boldogan játszottak, szaladgáltak a közeli tisztáson és a fák között, s ha megéheztek, elfáradtak, vagy valamitől megijedtek, hazafutottak édesanyjukhoz, aki mindig tiszta házikóban, meleg ennivalóval várta őket odahaza.”

Mit játszottak szívesen a kismalacok? Ha reggel elmentek, mit mondott nekik az anyukájuk? Mit nem szabadott tenniük, mikor felnőtt nélkül voltak? Mitől ijedtek meg néha?

Alakítsuk ki a terem egy kisebb területén az „anyai házat”, és hozzá képest egyezzünk meg abban, hogy hol van a tisztás!

Játsszunk el egyet az említett események közül! Reggel a kismalacok elmennek otthonról. Viselkedjen ki-ki a megbeszéltek szerint! Az anya szerepét a tanár játssza!

Ha az iménti beszélgetés során nem került elő a farkas-veszély (ennek csekély az esélye), az anya a többi közt ezt is említse meg, mikor elköszön kicsinyeitől! Beszéljék meg, mit tegyenek, ha találkoznak a farkassal! Tisztázzák, mi a teendő, ha közel van, s mi, ha távolról látják!

A kismalacok játékát a vezető irányíthatja egy-egy instrukcióval és/ vagy narrációval. Beépíthető így néhány gyakorlatszerű játék, a csoport szükséglete szerint feszültségoldó vagy -keltő játékok.

Például:

„A kismalacok a tisztásra érve kedvenc fájukhoz szaladtak (közben a tanár gesztusaival vagy mondjuk egy széssel kijelöli az említett tárgy helyét) és próbálták minél magasabbra ugrálni, hogy elérjék a fa finom gyümölcsét.”

„A gyönyörű napsütésben a malacok leheveredtek a fűbe és csendben hallgatták a madarak énekét... Egyszer csak valami különös neszre lettek figyelmesek. Kinyitották a szemüket, felültek és körülnéztek. Nem láttak senkit, de nem nyugodtak meg. Egymásra néztek, felugrottak és gyorsan hazafutottak a mamájukhoz, aki már nagyon várta őket.”

A probléma kibontása

Egész csoportos improvizáció: otthon. A tisztáson történtek megbeszélése, ebéd.

Ez a beszélgetés alkalmas lesz arra, hogy az anyuka beszéljen gyerekeinek arról, hogy nemsokára ők is felnőnek, s akkor majd mindannyiuknak saját kunyhót kell építeniük, ahol ők is felnevelhetik a gyermekeiket.

A beszélgetésnek legyen témája az is, hogy ki mit gondol erről, miért várják, s miért nem a felnőtté válásnak e szakaszát! Például így:

„Szeretnétek már felnőttek lenni? Miért? És mit kell tudni egy felnőttnek, amit egy gyerek talán nem tud?”

A malacok aludni tértek, de gondolatban továbbra is azzal foglalkoztak, hogy egyszer csak el kell költözniük otthonról. Többen még erről is álmodtak.

Improvizációk: játsszunk el egy-egy ilyen „gondolatot”! Ha a gyerekek képesek az önálló munkára, akkor kiscsoportokban jelenítsük meg, ha nem megy, akkor a pedagógus irányításával, egész csoportban tegyük ezt!

„Játsszuk el, mit szeretnének nagyon, mit várnak, s mitől félnek!”

Kezdeményezzünk rövid beszélgetést arról, hogy mi az, amihez az anyamalac tapasztalatára van szükség, s félő, hogy a fiatal malacok eleinte nem tudják majd megoldani!

Szerepcseré: a konvenció e változatában a foglalkozás vezetője egy malac szerepébe lép, a gyerekek pedig mindannyian az anyát (esetleg az apával együtt) játsszák. Játsszuk el, ahogyan a szülők kismalacukat okítják; mit teygen különböző veszélyes helyzetekben!

A pedagógus szerepből, főleg kérdéseivel irányítja a játékot.

Narráció: Telt-múlt az idő, a gyerekekből fiatal malacok lettek. A ház is kicsi volt már nekik, az anya sem volt már olyan fiatal, hogy mindannyiukat ellássa. Eljött az ideje, hogy a fiatalok külön költözzenek. Útra keltek, s valamennyien megpróbáltak hajlékot teremteni maguknak.

Készítsünk egy fényképet arról a pillanatról, amikor a malacok elindulnak hazulról!

Ha még hozhat újat, vagy érdemes felidézni, a gondolatkövetés nevű konvenció segítségével hallgassuk meg, ki mit gondol magában vagy mond az anyának!

Narráció:

„A malacok elindultak, hogy új otthont teremtsenek maguknak. Voltak a testvérek között, akik összeálltak, s úgy döntöttek, hogy együtt fognak élni, és voltak, akik már saját családot alapítottak: ferjet, feleséget szereztek, s gyerekeik születtek. Ki szalmából, ki fából, ki téglából épített magának házikót, és boldogan éltek.”

A játék vezetője megkéri meg a gyerekeket, hogy a házépítő anyagok köré szerveződve alkot-
sanak családokat (lehet, hogy egy fajta anyag több csoportban is előfordul), és a terem különbö-
ző részein rendezzék be saját otthonukat! Itt helyezzék el azt az anyagdarabot, ami az ő házuk
alapanyagát jelképezi!

Ha elkészültek, mutassák be egymásnak az otthonukat és a család tagjait! Készítsenek fényké-
pet (állóképet) a családról egy olyan pillanatban, amikor mindenki együtt van, s jól érzik magu-
kat!

Ezt követően a gyerekeket nyugalmi helyzetbe hozva (ha nem túl nagy a terem, a *saját lakásuk-
ban* is elhelyezkedhetnek) a pedagógus felolvassa a gyerekeknek a játék alapját adó mesét (lásd
Melléklet!).

Reflexiók

A malacok valamennyien a téglaházikóban tartózkodnak most. (Ehhez talán kicsit át kell ren-
dezni a teret.) Egész csoportos improvizációval folytassák a történetet onnan, ahol az befejező-
dött!

A játékvezető javasolhatja, hogy írjanak levelet az édesanyjuknak (természetesen diktálják az
óvónőnek), és számoljanak be az eseményekről, vagy rajzolják le a házukat!

*Ez a foglalkozás itt ér véget, de az utolsó improvizáció adta ötletek alapján, illetve a gyerekek igényei
szerint folytatható.*

Melléklet

A három kismalac és a farkas

Volt egyszer három kismalac. Amikor megnőttek, a mamájuk elküldte őket, hogy építsenek maguknak
külön házikót. A három kismalac nagy vígan dalolva útnak indult. Egyszer csak találtak egy ember-
rel, aki zsúpszalmát cipelt. Az első kismalac megszólította:

- Szalmás bácsi, add nekem a szalmádat, hadd építsek belőle házikót!

Az embernek megtetszett a kismalac, nekiadta a zsúpszalmát, de még segített is fölépíteni a házikót.
Annak a házikónak elől is volt ajtaja, meg hátul is. Most már csak két kismalac ballagott tovább.

Egyszer csak találtak egy emberrel, aki deszkát cipelt. A második kismalac megszólította:

- Deszkás bácsi, add nekem a deszkádat, hadd építsek belőle házikót!

Az embernek megtetszett a kismalac, nekiadta a deszkát, még segített is fölépíteni a házikót. Annak a
házikónak elől is volt ajtaja, meg hátul is.

Most már csak a harmadik kismalac ballagott tovább. Hamarosan találkozott egy emberrel az meg
téglát cipelt.

- Téglás bácsi, add nekem a tégládat, hadd építsek belőle házikót!

Az embernek megtetszett a kismalac, nekiadta a téglát, még segített is fölépíteni a házikót.

A három kismalac boldogan élt a három házikóban. De egyszer csak ara tévedt a lompos farkas.
Egyenest a szalmaházikó elé állt, és csúnyán kiabált:

- Gyere ki, te kismalac, hadd kapjalak be! Ha nem jössz ki, szétverem a házikódat!

Reszketett a kismalac, de azért hetykén kiáltotta a farkasnak:

- Lompos farkas, fekete, engem ugyan nem kapsz be!

A farkas tépte, marcangolta a házikót, de mire szétszedte, a kismalac a hátsó ajtón át elmenekült a
deszkaházikóban lakó testvéréhez.

A farkas hamarosan a deszkaházikó elé ért.

- Gyere ki, te kismalac, hadd kapjalak be! Ha nem jössz ki, szétverem a házikódat!

- Lompos farkas, fekete, engem ugyan nem kapsz be! - kiabált hetykén a második kismalac, és a test-
vérével együtt elmenekült a hátsó ajtón a téglaházikóba.

A farkas hamarosan odaért, csúnyán kiabált:

- Gyere ki, te kismalac, hadd kapjalak be! Ha nem jössz ki, szétverem a házikódat!

- Lompos farkas, fekete, engem ugyan nem kapsz be! - kiáltotta hetykén a harmadik kismalac, és
nyugodtan leült a testvérei mellé.

A farkas próbálkozott, próbálkozott, de a téglaházikót sehogyan sem tudta szétverni. Ezért hát föl-mászott a házikó tetejére, s a kéményen át beugrott a szobába. Csakhogy a tűzhelyen hatalmas fazékban lobogott, forrt a víz, és a mérges farkas a kéményből egyenest a forróvizetes fazékba pottyant. A kismalacok meg gyorsan egy nehéz vasfedőt tettek a fazékra, aztán egymásba kapaszkodva táncoltak és énekeltek:

– Lompos farkas, fekete, minket ugyan nem kapsz be!

(angol népmese)

A kecskegidák és a farkas

Lipták Ildikó³

Az alábbiakban arra teszek kísérletet, hogy többféle módszer alkalmazásával adjak kiinduló ötletet a történet feldolgozására a tanulók képességeinek fejlesztése, a megértés mélyítése, esetleg egy előadás létrehozása érdekében.

A történet feldolgozása során az alábbi történetváz szerint dolgozunk:

Volt egyszer egy kecskemama, aki egy csodaszép erdei tisztáson lakott kis gidáival.

Egy napon az anyának a városba kellett mennie élelemért.

A gidák megígérték, hogy anyjuk távollétében nem hagyják el biztonságos otthonukat, és jól viselkednek, de megszegették az ígéretüket.

Így kerültek a tisztás körül ólalkodó farkas csapdájába, ami kis híján a vesztüket okozta.

Szabályjátékok

Amennyiben nagyobb lélegzetű munkára készülünk, akkor érdemes lehet az egyéni szerepek kidolgozására is gondot fordítani. Ez esetben (beszélő) nevek kitalálása, és azok megtanulása a név-tár, név-kör, zsipp-zsupp játékok szabályai szerint.

Improvizációs játékok

A kis gidák – bár megígérték, hogy jól fognak viselkedni – kevéssel az anya távozása után kimentek a házból, és vígan futkároztak a tisztáson.

Készítsünk kiscsoportokban rövid improvizációt, ami azt mutatja be, hogy miért és hogyan történhetett ez meg!

Dramatikus játékok

Az anya távozása utáni percek a házban. Miről beszélgetünk, mit cselekszünk? A kinti környezet körvonalazása is megtörténhet úgy, hogy arról beszélgetünk, mi mindent lenne kedvünk csinálni odakint ebben a szép napsütésben.

A házból való kiszabadulás utáni önfeledt játék a tisztáson és a környéken. A környezeti jellemzők további bővítése. Ezeket az információkat a tanár arra (is) használja, hogy a kis kecskék veszélybe kerülésének lehetőségeit találja ki közben. (A farkas például olyan helyeken bukkanhat fel, amelyeket a gyerekek mint vágyott célpontot említenek.)

Tanítási (komplex) dráma

Téma: szabálykövetés, összefogás

Keret: a kecskemama magára hagyja kis gidáit, akik bajba kerülnek

Fókusz: Hogyan tudjuk saját magunkat bajba sodorni, és mit kezdünk cselekedeteink következményeivel?

Narráció és gyűlés: a sok kecskegidáról, akik az erdő szélén éltek anyjukkal egy kis házban

A tanár hol mesél, hol az anya szerepéből megszólítja a gyerekeket. Például: „Hol volt, hol nem volt,

³ Lipták Ildikó: Módszertani segédlet a DRÁMA és SZÍNJÁTÉK tárgy tanításához, Alapfok. In. Kaposi László (szerk.): Módszertani segédlet a BÁBJÁTÉK és a BÁBKÉSZÍTÉS valamint a DRÁMA és SZÍNJÁTÉK tárgyak tanításához, 2013